

philosophie die vervreemd raakt van iedere bezinning op wetenschappelijke vraagstukken, of ze verloopt in een logicistische eenzijdigheid, die de beteekenis der wetenschap overdrijft en elke tocht buiten de Herculeszuilen van het formalistische vaarwater verbiedt. De antipathie tegen het tweede standpunt verhoogt niet zelden de aantrekkelijkheid van het eerste, ook voor zulken die toch, volgens hun Calvinistisch uitgangspunt, beter konden weten. Deze gang van zaken leidt zoo de voorzichtigsten er soms toe voorloopig dan meer de grootste moeilijkheden te ontzeilen: men stelt zich „voorloopig” tevreden met een aanvatten van meer detailistisch werk, dat niet alleen vlugger leidt tot practische resultaten, doch bovendien het voordeel biedt 'n zekere vroomheid, die helderheid van begrippen als rationalistisch brandmerkt, te ontzien. Voor deze mijding dient ook van de zijde onzer Universiteit echter met klem gewaarschuwd: niet alleen uit welbegrepen eigenbelang, maar niet minder terwille van heel het Gereformeerde leven, dat spoedig z'n ontwaking zou inruilen voor 'n dieper winterslaap dan in welken het vroeger ooit verzonk indien dit defaitisme niet tijdig 'n krachtig „halt” werd toegeroepen.

De verbinding van deze twee beweegredenen bracht me ertoe m'n belangstelling, die steeds vooral naar kentheoretische vraagstukken uitging, slechts weinig te verschuiven, nl. van de systematiek naar de historie. Dat deed 'k noch uitsluitend terwille van U, wien goeddeels een historische inleiding wellicht meer welkom zal zijn dan een stelselmatige uiteenzetting, noch ook uit persoonlijke begeerte het zwaardere werk eens af te wisselen door 'n overzicht, dat minder van de krachten vergt. Want het doel is allerminst speciaal enkele historische bijzonderheden, den laatsten tijd ontdekt, te releveeren: veeleer bleef me, ook bij het onderzoek der geschiedenis, als ideaal voor oogen staan de verdieping van eigen systematiek. En wel op twee manieren: de consequenties van het bedenkelijke konden me manen tot dubbele voorzichtigheid en de aanraking met verwaarloosde momenten 't gevaar voor eenzijdigheid, dat ieder voortdurend bedreigt, verminderen. Zoo werd de methode vanzelf 'n pragmatische en bleef de critiek 'n transcendente, ook al bleek dat het indragen van eigen onderscheidingen ook het inzicht op de immanente ontwikkeling van menig stelsel vermocht te scherpen.

Met deze inleidende opmerkingen zal, naar 'k hoop, de keus van m'n onderwerp: LOGOS EN RATIO: *beider verhouding in de geschiedenis der Westersche kentheorie*, zijn gerechtvaardigd.

Logos en ratio — ze zijn scherp te onderscheiden en toch nauw verbonden. Hun onderscheiding hangt evenals alle grensproblemen, ten nauwste samen met de beantwoording dezer vragen: Welk is het principium divisionis voor de hoofdindeeling en waar behoort dientengevolge de alle overige onderscheidingen beheerschende insnijding aangebracht?

Wie b.v. — om nu 'n oogenblik terug te gaan tot die periode der Grieksche geschiedenis in welke van een kentheorie in enger zin nog